

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Уперенко М. О.
“___” травня 2016 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Економічна теорія»

за темою:

**Теоретичні концепції боротьби з інфляцією і можливості їх застосування
в економіці України**

Виконавець

Студентка 43гр. ФЕУВ

Кісакова Віолетта Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Макуха Сергій Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ НА СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ.....	5
1.1. Сутність, теоретичні концепції походження та види інфляції.....	5
1.2. Теорія інфляції попиту.....	11
1.3. Зміст теорії інфляції витрат.....	16
Висновки по 1-ому розділу.....	19
РОЗДІЛ II. МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНФЛЯЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	21
2.1. Стадії розвитку інфляції.....	21
2.2. Соціально-економічні наслідки інфляції та її вплив на рівень виробництва та зайнятості	24
2.3. Таргетування як основний напрямок регулювання інфляції в країнах світу.....	29
Висновки по 2-ому розділу.....	33
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	35
3.1. Економічні умови і причини розвитку інфляції в Україні.....	35
3.2. Стан інфляційних процесів в економіці України.....	44
3.3. Напрямки удосконалення антиінфляційної політики в Україні.....	50
Висновки по 3-ому розділу.....	55
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	59
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інфляція як економічний феномен вже тривалий час привертає увагу дослідників різних країн. Однак і в даний час це складне і неоднорідне соціально-економічне явище не до кінця вивчено. Як і раніше немає єдиної думки в трактуванні як зовнішніх рис інфляційного процесу, так і його внутрішньої структури та якісних характеристик. Крім того, зміни, що відбуваються, як в економіці різних країн, так і в світовій економіці в цілому, обумовлюють появу нових факторів, форм і наслідків інфляції.

Глобальні економічні процеси за останнє десятиліття привели до появи нових причин, що сприяють розвитку інфляції. Найважливішою з них є зміна структури світового попиту на продукти харчування і продовольчу сировину, зумовлене як зростанням добробуту населення країн, так і переходом ряду країн до використання біопалива у відповідь на високі ціни традиційних енергоносіїв. Це призводить до зростання світових цін на зернові культури. Ця тенденція посилюється з періодично виникаючими кліматичними катаклізмами.

Для України проблема інфляції і боротьби з нею варто з різним ступенем гостроти з початку переходу до ринкової економіки. Проте до цих пір "перемагає" поки інфляція, що свідчить про недостатню ефективність заходів антиінфляційного регулювання. Досягнення низької інфляції є однією з умов стійкого економічного зростання. Завдання по досягненню рівня інфляції, встановленого в ринково розвинених країнах (2-4%), постійно висувається українською владою як пріоритет грошово-кредитної політики.

Ступінь розробки проблеми. Питання сутності інфляції, причин її походження та механізмів і засобів подолання достатньо досліджено у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Теоретичні засади щодо окремих аспектів впливу інфляції на економіку досліджувалися видатними економістами: А. Смітом, Дж. Міллем, Дж. Кейнсом, Дж. К. Гелбрейтом, М. Фрідменом, Й. Шумпетером, Р. Солоу. Значний внесок у дослідження цієї

проблеми зробили і вітчизняні економісти: А. Алексєєв, В. Геєць, А. Гальчинський, М. Зверяков, А. Гриценко, А. Даниленко, В. Савченко та ін.

Проте, недостатність розробки питань пов'язаних із визначенням характеру взаємозв'язків в умовах розгортання інфляційних процесів визначили вибір теми дослідження та її актуальність. Адже інфляційні процеси та їх наслідки постійно потребують уваги суспільства і уряду, оскільки рівень інфляції враховується при визначенні добробуту населення, розрахунку процентних ставок та різних економічних розрахунках.

Мета дослідження: визначити причини інфляційних процесів, з'ясувати особливості прояву інфляції попиту та інфляції витрат в економіці України та обґрунтувати шляхи запобігання інфляції попиту та інфляції витрат, які спрямовані на оздоровлення економіки.

Відповідно до поставленої мети дослідження в процесі виконання роботи були поставлені та вирішені наступні **завдання:**

- визначити сутність, причини та види інфляції;
- проаналізувати та розкрити сутність інфляції попиту та інфляції витрат, основні причини їх виникнення та наслідки;
- здійснити аналіз стану інфляційних процесів в Україні, з'ясувати причини та фактори виникнення інфляції в Україні;
- запропонувати формування та здійснення антиінфляційної економічної політики та оптимізувати методи боротьби з інфляцією попиту та інфляцією витрат в економіці сучасної України;

розробити пропозиції щодо зниження рівня інфляції попиту та інфляції витрат, адекватні нинішньому стану розвитку економічної системи України.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є система економічних відносин з причин виникнення, умов розвитку та методів подолання інфляційних явищ.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є організаційно-економічні засади регулювання інфляційних процесів в сучасних умовах економіки України.

Методи дослідження. Методологічною основою випускової роботи є діалектичний метод, як загальний спосіб наукового пізнання соціально-економічних явищ та процесів. Для аналізу динаміки інфляційних процесів в Україні використовувалися методи порівняння, аналізу і синтезу. Теоретичні положення та висновки, що висувуються в роботі, обґрунтовуються виходячи з принципів діалектичної логіки. Поряд з теоретичним в роботі використовується і кількісний аналіз матеріалів. В ході аналізу порівнюються фактичні данні в таблицях та графіках і на цій основі робляться практичні висновки і пропозиції щодо сутності та змісту антиінфляційної політики.

Інформаційна база роботи: монографічна та періодична література, законодавчі й інші нормативно-правові документи центральних органів влади, статистична інформація Держкомстату України, Національного банку України.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Інфляція – це процес порушення макроекономічної рівноваги між сукупним попитом та сукупною пропозицією, що веде до перенасичення каналів обігу грошовими ресурсами понад реальні потреби економіки в них. Встановлено, що передумовами виникнення інфляції є: зростання грошової маси темпами, вищими порівняно зі зростанням національного продукту (тобто економічно необґрунтована емісія грошей); дефіцит державного бюджету; зростання внутрішнього та зовнішнього боргу; мілітаризація та бюрократизація економіки; особливості структури національної економіки, незбалансованість зовнішньоекономічних зв'язків країни, доларизація та бартеризація економіки, посилення інфляційних очікувань.

В основі механізму формування інфляції передусім лежать зв'язок попиту і витрат, спад виробництва і зростання цін, спіраль "зарплата – ціна". Інфляція також значно поглиблюється деформацією психології споживачів і виробників, що виявляється у нарощуванні поточного попиту за рахунок заощадження.

Оскільки інфляція зароджується на грошовому ринку, то вона насамперед є результатом помилкової монетарної політики владних структур, зокрема фінансування дефіциту державного бюджету грошовою емісією.

Інфляція, особливо коли вона досягла рівня галопуючої або гіперінфляції, негативно відбивається на всіх сторонах суспільного життя. Вона передусім виявляється в знеціненні заощаджень, відставанні зростання доходів від цін, зменшенні купівельної спроможності населення, зниженні мотивації до трудової та підприємницької діяльності, гальмуванні технічного прогресу, підриває управлінський механізм усього народного господарства.

Інфляція, виникає під впливом багатьох факторів. Одні види інфляції зумовлює попит, інші витратами.

Інфляція попиту спостерігається, коли сукупний попит зростає швидше за виробничий потенціал економіки, а тому ціни, намагаючись зрівноважити пропозицію і попит, зростають.

Інфляція попиту була притаманна економіці України на початку 90-х років, коли радянський уряд фінансував свій бюджетний дефіцит, скориставшись друкарським верстатом, коли величезні черги людей збиралися в магазинах з метою позбутися зайвих грошей і придбати якомога більшу кількість товарів "про запас".

Інфляція витрат — це підвищення загального рівня цін через зростання витрат на виробництво і реалізацію продукції. Цим і пояснюється назва — інфляція витрат. Вона може мати місце і тоді, коли сукупний попит менше сукупної пропозиції, тобто коли в обігу немає зайвої грошової маси

Інфляція витрат спонукає підриг економічних стимулів господарської активності, оскільки вона супроводжується зростанням витрат на виробництво і реалізацію, що не завжди і не відразу знаходить відображення в динаміці цін.

Інфляції попиту та витрат слід сприймати не як два різних види інфляції, а як дві точки зору на інфляційний процес в цілому: надмірний попит стає причиною початку процесу, а інфляція витрат є його продовженням.

Причиною високих темпів інфляції в Україні є як монетарні, так і немонетарні чинники, такі як інфляція витрат (зокрема, зростання цін на енергоносії), структурні особливості економіки, зокрема дисбаланс видів господарської діяльності, деформована структура економіки, інфляційні очікування, зростання державних видатків, скорочення реального обсягу національного продукту тощо.

Якщо руйнується промисловість і загострюються її диспропорції, то ніяка грошова політика не позбавить ринок від інфляції. Тому не приватні політичні заходи, а система економічної політики може зробити інфляцію керованим процесом. Не обов'язково повністю від неї позбавлятися, а необхідно тримати її на певному керованому рівні. У такому випадку вона вирішує проблеми країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЖДЕРЕЛ

1. І. В. Алексеев Гроші та кредит: Навчальний посібник / І. В. Алексеев, М. К. Колісник, О. Й. Вівчар, П. Г. Ільчук, І. Ю. Кондрат. - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2004. – С. 168.
2. В. С. Артамонов Экономическая теория: Учебник для вузов. / В. С. Артамонов, А. И. Попов, С. А. Иванов. – СПб.: Питер, 2010. – С. 528.
3. В. Д. Базилевич Макроекономіка: Підручник / В. Д. Базилевича, К. С. Бвзилевич, Л. О. Баластрик – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – с. 743.
4. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2014 рік / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін. – К., 2014. – 70 с.
5. Бюлетень НБУ. –2015. – №1. – С.11-15.
6. Віблій П. І. Перехід до інфляційного таргетування в Україні / П. І. Віблій, Х. В. Горбова, Б. А. Федак // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2014. – № 24. – С. 193–198.
7. Волошенко А. О. Дослідження інфляцієутворюючих чинників в Україні / А. О. Волошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 9. – С. 83–92.
8. Глущенко С. В. Таргетування інфляції: загрози запровадження в Україні / С. В. Глущенко, С. В. Болотова //Наукові записки НаУКМА. Економічні науки – 2013. – Т.146. – С.16-21.
9. Горбанський А. Б. Ідентифікація типу інфляційного процесу в Україні / А. Б. Горбанський // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2010. - №1. – С.76-81.
10. Гроші, кредит, банки: Підручник / Під ред. О. В. Лаврушина - М.: Фінанси і статистика, 2002. – С. 464.

11. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
12. Економіка. Макроекономіка: Навчальний посібник. / Під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. В. Дегтярьової; Уфимск. держ. авиац. техн. ун-т. – Уфа, 2004. – 200 с.
13. Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ/ Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська[та ін.]; за ред.. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 104 с.
14. Загальна економічна теорія / І. В. Буян, П. Д. Гуменюк та ін. – Тернопіль: Лідер, 2000. – 379с.
15. Індекс споживчих цін: сприйняття та реальність (посібник для користувачів) [Електронний ресурс]. - Київ: Державний комітет статистики України, 2006. – 56с. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
16. Інфляція зростає – що робити? / З. Левченко // Цінні папери України – 2012 – №11 – С. 22-23.
17. Інфляційне таргетування та макроекономічна динаміка: [зб. наук. пр.] / відп. ред. М. Е. Хуторна. – Черкаси: ЧІБС УБС НБУ, 2015. – 55с.
18. Калюжний В. Механізм розвитку та протидії інфляції в Україні // Економіст – 2013 – №6. – С. 16-22.
19. Кейнс, Дж. М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей / Пер. проф. Н. Н. Любімова. — М.: Геліос АРВ, 2012. — 352 с.
20. Кириленко В. В. Економіка [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. вищих навчальних закладів / В. В. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 193 с.
21. Ковальчук Т. Основні чинники інфляції в Україні / Ковальчук Т., Коваль М. // Економіка України. - 1996. - №3. - С.31-41.
22. Комар Т. В. Фінансові аспекти впливу інфляції на економічне зростання // Т. В. Комар / Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. - 2011. - №1. - С.21-28.

23. Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави / С. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 8. – С. 8–11.
24. Круш П. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка / П. В. Круш, О. В. Клименко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 287 .
25. Лисицький В. Інфляція – невмируща проблема економіки // В. Лисицький / Персонал Плюс. – 2013. - №44 (247). – С. 12.
26. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Економікс: принципи, проблеми і політика: У 2 т. / Пер. з англ. – М.: ІНФРА-М, 2003. – С. 972.
27. Марцин, В. С. Міркування щодо особливості антиінфляційної політики в Україні / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №1. – С. 93-102.
28. Марцин В. С. Трансформація інфляційних процесів в умовах реорганізації економіки / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 25–35.
29. Мельник О. Особливості нового етапу в антиінфляційній політиці України // О. Мельник / Актуальні проблеми економіки. –2008. - №9.- С. 91-101.
30. Монетарний огляд за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
31. Монетарний огляд за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
32. Осипчук Д. Г. Аналіз оптимального виду режиму інфляційного таргетування в Україні / Д. Г. Осипчук // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2010. – № 4. – С. 35-40.
33. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
34. Панчишин С. Макроекономіка: Навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] // С. Панчишин. - К.: Либідь, 2007. – 616 с.

35. Петрик О.І. Монетарний розвиток України : навч. посібник / О.І. Петрик. – К.: УБС НБУ, 2010. – 231 с.
36. Питльована О. Інфляційне таргетування: практичні аспекти / О.Питльована // Вісник Львів. УН-ТУ. – 2008, - Вип.24. – С. 309-320.
37. Попов А. В. Економічна теорія: Підручник для вузів. 4-е вид.: ЗАТ Видавничий будинок «Пітер»; СПб.: 2007. – 544 с.
38. Рівень інфляції (Україна) за 2000-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2015>
39. Розміщення продуктивних сил України: Підручник [для студентів вищих навчальних закладів] // Є. П. Качан, М. О. Ковтонюк, М. О. Петрига та ін.; За заг. ред. Є. П. Качан. - К.: Вища школа, 1999. - 376 с.
40. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с.
41. Савченко, А. Г. Макроекономіка: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А. Г. Савченко ; Київ. нац. екон. ун-т. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Вид-во Київ. нац. екон. ун-ту, 2001. - 132 с.
42. Статистичний аналіз інфляційних процесів в Україні за 2009-2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/rus/>
43. Сусіденко Ю. В. Вплив інфляційних процесів на економіку України / Ю. В. Сусіденко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – С. 88-92.
44. Фридман Милтон. Количественная теория денег / Фридман Милтон. – М.: Дело, 1996. – 109 с.
45. Черевик Н. В., Мірошник Т. О. Особливості інфляційних процесів в Україні // Н. В. Черевик, Т. О. Мірошник / Вісник ЖДТУ: Економічні науки. – 2010. - №3 (53). – С. 146-149.

46. Черешня Г. А. Інфляційні процеси в Україні / Вісник Хмельницького національного університету / Економічні науки, №2, Т.2, 2011р. - С. 249-252.

47. Главные причины инфляции в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com>

48. Нацбанк озвучил причину инфляции в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aif.ua>

49. Инфляция в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua>

50. Зростання цін в Україні по регіонах: Підсумки 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.ua/ua/>

51. Серая зона: 5 мифов украинской теневой экономики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>

52. Реальный сектор экономики Украины стремительно разваливается [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://allpravda.info>

53. Світові ціни на ключові для України сировинні товари (інфографіка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua>

54. Іванов В. В. Міжнародний досвід інфляційного таргетування: модель успіху України / В. В. Іванов // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 414–425.

55. Пасхавер Б. Й. Агропродовольчий комплекс в умовах інфляції / Б. Й. Пасхавер // Економіка України. – 2016. – № 2. – С. 52-66.